Позич мені звичайний вівторок

Коханню теж потрібен час без особливої нагоди

Laura Bellini

Позич мені звичайний вівторок

Коханню теж потрібен час без особливої нагоди

Laura Bellini

ROMANS

ISBN: 9788384905791

ALL-IN Rafał Płonkowski

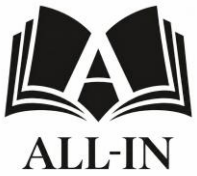

ЗМІСТ

INTRO 4
Розділ 1 - Умови, яких не було в плані 11
Розділ 2 - Карта можливого 22
Розділ 3 - Не все можна вмістити на мапі 36
Розділ 4 - Після робочого часу 46
Розділ 5 - Право на власний час 59
Розділ 6 - Мить, якої ми не планували 69
Розділ 7 - День після всього 81
Розділ 8 - Поза його майстернею 90
Розділ 9 - Коли план стикається з реальністю 102
Розділ 10 - Без жодної особливої нагоди 115
Розділ 11 - Те, що залишається після ночі 128
Розділ 12 - Вечір, який мав бути нашим 145
Розділ 13 - Ціна хороших можливостей 161
Розділ 14 - Правда між нами 171
Розділ 15 - Усе, що я відкладаю на потім 183
Розділ 16 - Місце для тиші 194
Розділ 17 - Життя поза розкладом 205
Розділ 18 - Перший крок без обіцянок 216
Розділ 19 - Більше не потрібно чекати 231
Розділ 20 - Звичайний вівторок 240

INTRO

У вівторки нічого не повинно відбуватися.

Принаймні саме таке правило я намагалася запровадити у своєму житті відтоді, як зрозуміла: якщо не залишу собі хоча б одного дня без чужих очікувань, то невдовзі почну сприймати власну квартиру як зал очікування між черговими обов'язками.

Вівторок належав мені. Без вернісажів, зустрічей із художниками, телефонних дзвінків від кураторів і ввічливих розмов із людьми, яким завжди щось було потрібно ще на вчора. Без келиха просеко, випитого стоячи, і усмішки, яку належало зберігати навіть тоді, коли ноги боліли від ходіння на підборах. Жодних заходів, що вимагали правильного освітлення, належного розташування стільців і присутності людини, здатної передбачити, що хтось забуде привезти подовжувач.

Мені було тридцять чотири, і я дедалі більше цінувала речі, які не потрібно було організовувати.

Того вівторка я хотіла забрати роздруківки з фотомайстерні, купити свіжий хліб, повернутися додому до шостої вечора й сісти за стіл із ноутбуком. На мене чекала пропозиція щодо виставки, над якою я працювала вже кілька тижнів. Важлива, амбітна й настільки перспективна, що я не збиралася дозволяти будь-чому відволікати мене від її доопрацювання. Мені були потрібні тиша, зосередженість і кілька годин, протягом яких ніхто не запитуватиме, чи можу я ще щось владнати.

Але Варшава мала власну думку щодо моїх планів.

На вулиці, яку я знала багато років, робітники розкопали тротуар саме там, де я зазвичай скорочувала собі шлях до майстерні. Довелося обходити цілий квартал, маневруючи між автомобілями, припаркованими на вузькому узбіччі. У повітрі змішувалися запахи мокрого бетону, кави з маленької кав'ярні на розі й чогось дріжджового, що долинало з пекарні. З вікон квартир на першому поверсі чулися звуки телевізорів, а літня жінка в темно-синьому пальті намагалася переконати свого собаку, що калюжа — не найкраще місце для післяобіднього відпочинку.

Звичайний район. Звичайний день. Саме те, що мені було потрібно.

Папка з роздруківками виявилася важчою, ніж я очікувала. Я переклала її в іншу руку й зупинилася перед невеликою велосипедною майстернею, щоб поправити ремінець сумки, який сповзав із плеча. Крізь відчинені двері я побачила чоловіка, схиленого над велосипедом. Рукави його темної сорочки були закочені, а на передпліччі виднівся слід мастила, який він, очевидно, ще не встиг витерти. Він працював спокійно, зосереджено, як людина, якій не потрібно кожні три хвилини дивитися на годинник, щоб знати, що робити.

Саме тоді з папки вислизнув один із аркушів.

Вітер підхопив його раніше, ніж я встигла схопити. Папір ковзнув тротуаром і зупинився біля переднього колеса велосипеда, що стояв просто біля входу до майстерні.

— У вас тікає документація, — озвався чоловік.

Він підняв аркуш раніше, ніж я встигла нахилитися. Не зім'яв його, не схопив посередині. Взяв за два кути, наче

від самого початку знав, що папір може бути для когось важливішим, ніж здається.

— Дякую. Це, власне, не документація, а кілька годин мого життя у форматі А2.

Він подивився на аркуш, а потім на мене.

— Тоді добре, що він не потрапив під колесо.

— Це був би доволі дорогий ремонт.

— Для паперу чи для вас?

Я всміхнулася раніше, ніж устигла вирішити, чи заслуговує його запитання на відповідь.

У нього був спокійний голос і такий погляд, який зовсім не нагадував мені розмов із людьми, яких я зустрічала на професійних заходах. Він не намагався відразу справити гарне враження. Не шукав нагоди розповісти щось про себе. Просто чекав, поки я заберу свою річ.

Йому, мабуть, було трохи менше сорока. Темне волосся, обличчя людини, якій не потрібно щодня перевіряти, чи має вона достатньо презентабельний вигляд. Він не був недоглянутим. Радше не надто переймався необхідністю щось комусь доводити.

— У вас там ще багато таких? — запитав він, кивнувши на аркуші, що виглядали з папки.

— Сподіваюся, не всі вони намагатимуться втекти.

— З власного досвіду знаю, що речі іноді роблять зовсім не те, чого від них очікуєш.

— Ви про папір чи про велосипеди?

— Сьогодні про папір. Велосипедам зазвичай достатньо правильного регулювання.

Я забрала аркуш і знову вклала його до папки.

— Звучить так, ніби все можна полагодити.

— Не все. Але деяким речам варто дати трохи часу.

Я не знала, чому запам'ятала саме ці слова. Можливо, тому, що він промовив їх без жодного особливого наголосу й не очікував, що я визнаю їх мудрими. А можливо, тому, що сама вже давно не давала нічому часу. Усе мало свій термін, мету й місце в календарі.

Я глянула на годинник. Мені потрібно було йти.

— Ще раз дякую.

— Нема за що.

Я відійшла на кілька кроків, коли за спиною почула:

— Будьте обережні з вітром. Сьогодні в нього власний план.

Я обернулася.

— У мене теж є план. І я збираюся його дотримуватися.

Цього разу він усміхнувся помітніше.

— Успіху.

Я не запитала його імені. Він не запитав мого. Це була коротка, звичайна розмова з тих, що мали б розчинитися в пам'яті ще до кінця вулиці.

І все ж, коли я дісталася майстерні, то на мить замислилася про його руки, які так обережно підняли аркуш. Про те, що він не намагався допомогти силоміць, хоча міг. Про те, як умів жартувати, не перетворюючи розмову на виставу.

Потім мені зателефонували.

Телефонувала пані Гелена з місцевого сусідського центру. Ми знали одна одну вже кілька років, адже

колись я організовувала там невелику фотовиставку мешканців району. Вона запам'ятала мене як людину, здатну знайти місце для експозиції навіть тоді, коли єдиною вільною стіною була та, що ховалася за дверима комірчини.

— Люціє, вибач, що турбую, — почала вона. — Знаю, що в тебе багато роботи, але хотіла б дещо попросити.

Уже сам початок цієї розмови не віщував нічого доброго для мого вівторка.

— Слухаю.

— Ми хочемо зробити щось для людей із нашого району. Невеликий фестиваль. Музика, кілька місцевих продавців, можливо, майстер-класи для дітей, щось поїсти. Великого бюджету в нас немає, зате є місце й кілька людей, готових допомогти. Нам бракує когось, хто зміг би все це об'єднати.

Я подивилася на відкритий ноутбук. На екрані чекав незавершений проєкт виставки, а поруч лежав список речей, які мені ще потрібно було виправити.

— Гелено, я справді не можу зараз брати на себе ще один захід.

— Знаю. Саме тому я й не прошу тебе робити все самій.

— Зазвичай усе саме так і починається.

На тому кінці запала коротка тиша, а потім я почула тихий сміх.

— Маєш рацію. Але цього разу в нас є ще одна людина. Він керує велосипедною майстернею неподалік від нас. Погодився допомогти з організацією та залучити

місцевих підприємців. Упертий, але, кажуть, знає пів району.

Я згадала чоловіка, який стояв у дверях майстерні. Темну сорочку, слід мастила на передпліччі й слова про речі, яким варто дати трохи часу.

— Як його звати? — запитала я раніше, ніж устигла подумати, навіщо мені ця інформація.

— Клеменс Ліс.

Я відкинулася на спинку крісла.

Отже, у нього було ім'я.

— Люціє, тобі не потрібно ухвалювати рішення телефоном. Приходь завтра на коротку зустріч. Познайомишся з ідеєю, подивишся, чи є в цьому сенс. Якщо вирішиш, що це не для тебе, ми не наполягатимемо.

Я мала відмовити. У мене було достатньо роботи, власних амбіцій і чітко визначених меж. Я не хотіла ще одного проєкту, у якому люди плутали мої професійні здібності з необмеженою готовністю бути доступною будь-коли. З іншого боку, пані Гелена не просила мене пожертвувати всім своїм життям. Вона просила лише про одну розмову.

— Добре. Прийду на зустріч. Але нічого не обіцяю.

— Звісно. Дякую тобі.

Коли я завершила дзвінок, то ще деякий час сиділа нерухомо. За вікном хтось зачиняв металеву браму, вулицею проїхав велосипедист, а з пекарні навпроти вийшов чоловік із паперовим пакетом під пахвою. Світ анітрохи не змінився. Лише мій спокійний вівторок почав небезпечно розростатися чужими планами.

Я повернулася до проєкту, але думки вже не хотіли вишикуватися в рівні колонки. У календарі я записала зустріч на середу, а потім додала час її завершення. Я не збиралася дозволяти, щоб невеликий фестиваль перетворився на чергову роботу на повний день.

Увечері, коли нарешті повернулася до квартири, я поставила папку біля письмового столу й зняла пальто. У телефоні вже чекало нагадування про завтрашню зустріч. Я провела пальцем по екрану, ніби могла таким чином пересунути й усе те, що могло бути з нею пов'язане.

Я знову згадала майстерню, відчинені двері й чоловіка, який не намагався затримати мене довше, ніж я сама хотіла залишитися.

Я не знала, чи виявиться Клеменс Ліс людиною, з якою можна співпрацювати. Я навіть не знала, чи його спокій — справжня риса характеру, чи лише враження, яке він справляв, коли ремонтував велосипед.

Зате я знала, що вже давно вміла знаходити час для всього, що мало професійне значення. Для чужих мрій, чужих термінів і чужих урочистостей. Значно важче мені було залишити місце для чогось, що неможливо було вписати в розклад.

Я закрила ноутбук і вимкнула лампу.

Можливо, завтра мені вдасться переконати Клеменса, що фестиваль потрібно добре спланувати, а мої особисті межі не підлягають обговоренню.

Тільки чому ще до того, як я встигла по-справжньому з ним познайомитися, я почала замислюватися, чи зміг би він також знайти для мене час тоді, коли не було б жодного заходу?

Розділ 1 - Умови, яких не було в плані

У середу о пів на шосту вечора я стояла перед входом до сусідського центру з блокнотом, ноутбуком і переконанням, що за годину вже повертатимуся додому. Про всяк випадок я заздалегідь внесла до календаря завершення зустрічі на шосту тридцять. Мені не подобалося залишати вільне місце у своєму розкладі для чужих потреб. Надто часто виявлялося, що якщо я не встановлювала чіткий час завершення розмови, хтось неодмінно знаходив ще три питання, які потрібно було обговорити просто зараз.

Сусідський центр розташовувався в одноповерховій будівлі між аптекою та продуктовим магазином. Усередині пахло кавою, папером і засобом для миття підлоги. На дошці оголошень висіли повідомлення про дитячі заняття, обмін книжками та пошук доглядальника для літнього собаки. Хтось залишив на підвіконні горщик із базиліком, який мав такий вигляд, наче вже кілька днів чекав на відповідальнішого господаря.

Пані Гелена зустріла мене у дверях із таким ентузіазмом, ніби щойно знайшла спонсора для всього фестивалю, а не людину, яка ще напередодні ввечері розмірковувала, чи не скасувати зустріч.

— Я знала, що ти прийдеш.

— Я сказала, що прийду. Але не казала, що залишуся.

— Це вже щось. Ходімо, у нас є кава.

Вона провела мене до більшої зали. За довгим столом сиділи троє людей. Я впізнала пані Ядвігу з районної бібліотеки, молодого хлопця в худі з емблемою місцевого

спортивного клубу та чоловіка, якого вже бачила раніше, хоча не пам'ятала, щоб ми колись розмовляли. Клеменс Ліс сидів у торці столу, спираючись руками на спинку стільця. На ньому був темний светр, а волосся мало такий вигляд, наче він розчісував його пальцями замість гребінця.

Він підвів очі, коли я зайшла.

— Добрий день, пані Папір.

— Добрий день, пане Вітер.

Пані Гелена зацікавлено подивилася на нас.

— Ви вже знайомі?

— Ми коротко зустрілися на тротуарі, — пояснила я, займаючи вільне місце.

— Зустріч завершилася порятунком важливої документації, — додав Клеменс.

— Одного аркуша, — уточнила я.

— Я б не применшував цього досягнення.

Я сіла навпроти нього. Не збиралася аналізувати нашу коротку словесну перепалку, хоча помітила, що він мав звичку відповідати так, щоб залишити співрозмовникові простір для дотепної репліки. Він не намагався домінувати, але й не відступав заради спокою.

Гелена розклала на столі кілька аркушів.

— Гаразд. Тоді почнімо. Ідея проста. Ми хочемо організувати сусідський фестиваль. Одна субота, бажано наприкінці наступного місяця. Музика, місцеві продавці, невеликі торгові точки, можливо, майстер-класи. Щось, що змусить людей вийти з дому й побачити, що в нашому районі відбувається значно більше, ніж їм здається.

— А який бюджет? — запитала я.

Гелена назвала суму, від якої я мимоволі випростала спину.

— І це все? — перепитала я.

— Поки що так.

— На ці гроші ми не зможемо оплатити професійне звукове обладнання, оренду оснащення, технічний супровід і гонорари виконавцям. Не кажучи вже про рекламу.

— Саме тому ми хочемо використати те, що вже маємо, — втрутився Клеменс.

Я відкрила блокнот.

— Тобто?

— Людей. Місця. Навички. Не все обов'язково орендувати.

— Не все потрібно орендувати, але все має працювати. Якщо ми запросимо музикантів, потрібно забезпечити їм умови для виступу. Якщо запросимо учасників із власними виробами, мусимо надати їм місце. Якщо організуємо дитячі майстер-класи, нам знадобляться відповідальні люди, матеріали й план безпеки.

— Згоден.

Я здивовано подивилася на нього.

— Справді?

— Так. Просто я не хочу, щоб ми починали зі списку всього, чого не можемо зробити.

— А з чого ти пропонуєш почати?

— З того, що можемо.

Він промовив це без роздратування. Власне, мене здивувало, що він не намагався довести, ніби мої запитання надмірні. Він посунув до мене аркуш із написаними від руки назвами кількох місцевих закладів і майстерень.

— Ось пекарня, яка могла б приготувати щось для торгового столика. Тут керамічна майстерня. Є ще літній чоловік, який виготовляє дерев'яні іграшки. Він не продає їх у магазині, але охоче покаже, як вони створюються. А тут у нас велосипедна група, яка організовує поїздки районом.

Я уважно роздивилася список. Він був невеликий, але містив імена та номери телефонів, а біля деяких позицій були короткі примітки. Це зовсім не скидалося на ідею, поспіхом записану за п'ять хвилин до зустрічі.

— Ти з ними вже розмовляв?

— Із частиною. Інші сказали, що я можу зателефонувати.

— Тобто жодного підтвердження ми ще не маємо.

— Маємо зацікавленість.

— Це не одне й те саме.

— Знаю. Саме тому нам потрібна людина, яка вміє перетворити зацікавленість на конкретний план.

Я помітила, як пані Гелена ледь усміхнулася над чашкою. Не була впевнена, що її більше тішило: його аргумент чи те, що їй не довелося самій просити мене про допомогу.

— Перш ніж переходити до плану, я хотіла б побачити місце, — сказала я. — Де саме має відбутися фестиваль?

Клеменс розгорнув на столі карту району. Кілька точок були позначені кольоровими ручками.

— Ось тут у нас площа біля сусідського центру. Місця достатньо для торгових столиків. Тут можна встановити невелику сцену, а в цій частині залишити простір для дітей. Проблема — проїзд.

— І доступ до електрики, — додала Гелена.

— І туалети, — зауважила я.

— І це теж.

Наступні двадцять хвилин ми обговорювали можливості використання території. Я почала малювати просту схему заходу, позначаючи проходи та потенційні місця для учасників. Кілька разів Клеменс пересував мій олівець, вказуючи на рішення, які не враховували звичок місцевих мешканців.

— Тут не став торговий столик, — сказав він, показуючи на місце біля невисокої стіни.

— Чому?

— У суботу вранці люди ходять тут на ринок. Якщо ми перекриємо прохід, нарікання почнуться ще до відкриття фестивалю.

— Можемо спрямувати їх іншою стороною.

— Можемо. Але тоді перекриємо доступ до магазину.

Я пересунула план і перевірила відстані.

— Справді. Добре, що ти про це сказав.

Він не став коментувати, що мав рацію. Просто повернувся до свого аркуша. Ця дрібниця сподобалася мені більше, ніж я хотіла визнавати.

У якийсь момент молодий хлопець, що сидів поруч із Геленою, несміливо озвався:

— А може, ще провести конкурс на найгарніший велосипед?

Клеменс повернувся до нього.

— Можемо. Але не обов'язково все перетворювати на конкурс. Можна просто створити місце, де люди покажуть, що самі зробили зі своїми велосипедами. Без оцінювання.

— Було б класно, — погодився хлопець.

— Саме цього я й хочу, — сказав Клеменс. — Не хочу влаштовувати свято, на яке люди прийдуть, подивляться кілька речей і повернуться додому. Хотілося б, щоб у них була причина поговорити одне з одним.

— Але це все одно захід із визначеним розкладом, — зауважила я. — Не можна очікувати, що спонтанність організується сама собою.

— Я цього й не очікую. Просто не хочу, щоб ми розпланували кожну хвилину.

— Кожну хвилину планувати не потрібно. Але ми маємо знати, що робити, якщо щось піде не так.

— А ти завжди знаєш?

— Зазвичай я знаю, що робити, коли щось іде не так.

— Це, мабуть, виснажує.

Я подивилася на нього.

— Що саме?

— Постійно передбачати всі можливі проблеми.

Я не відповіла відразу. Він мав рацію, але не збиралася полегшувати йому завдання.

— Хтось мусить цим займатися.

— Звичайно. Просто це не обов'язково має бути одна людина.

У залі запала тиша, яку порушила Гелена, запропонувавши ще кави. Я відмовилася. Кофеїну мені вже вистачало, до того ж я дедалі виразніше відчувала, що зустріч рухається в напрямку, якого я не передбачала.

Коли ми повернулися до конкретних питань, я дістала аркуш і записала три основні напрямки: програма, логістика, просування.

— Якщо я братиму участь, мені потрібен чіткий розподіл відповідальності. Я не можу бути людиною, яка зрештою відповідатиме за все, що хтось не зробить.

— Згоден, — сказав Клеменс.

— І мені потрібні контакти всіх людей, із якими ти вже розмовляв.

— Отримаєш.

— Я хочу мати можливість затверджувати програму, перш ніж ми щось оголосимо.

Цього разу він не відповів одразу.

— Чому?

— Тому що саме я відповідатиму за цілісність заходу. Якщо ми щось пообіцяємо мешканцям, це має бути можливо виконати.

— Розумію. Але я не погоджуся, щоб одна людина затверджувала кожну ідею.

— Я не говорю про кожну ідею.

— Поки що це звучить саме так.

Я відчула, що починаю втрачати терпіння.

— Клеменсе, я ще не знаю всіх людей і всіх умов. Не можу пообіцяти, що кожен матиме повну свободу дій.

— А я не хочу, щоб мешканці були лише виконавцями твоєї концепції.

— Я не збираюся ставитися до них як до виконавців.

— Тоді в нас не буде проблем.

— У нас уже є проблема.

Пані Гелена відкашлялася.

— Можливо, це навіть добре, що ви різні. Люція стежить за деталями, Клеменс знає людей. Нам потрібні обидві ці речі.

— Нам також потрібен хтось, хто ухвалюватиме рішення, — сказала я.

— І хтось, хто пам'ятатиме, заради кого ми їх ухвалюємо, — відповів Клеменс.

Мені не сподобалося, що його слова прозвучали цілком розумно. Ще менше мені сподобалося, що я не могла легко їх спростувати.

Я закрила блокнот.

— Пропоную сьогодні нічого не вирішувати остаточно. Я підготую попередній графік, перелік витрат і пропозицію щодо розподілу обов'язків. Потім побачимо, чи зможемо ми працювати за спільними правилами.

— Добре. Але я підготую список людей і можливостей, а не лише підтверджень.

— Гаразд.

— І хотів би, щоб ми нічого не оголошували без попередньої розмови з ними.

— Якщо вони не матимуть впливу на те, що ми організовуємо, важко буде очікувати, що захочуть долучитися, — додав він.

Я деякий час дивилася на нього, а потім кивнула.

— Можемо провести відкриту зустріч. Але мені потрібні попередні основні положення.

— Справедливо.

Він підвівся й почав збирати аркуші. Коли я потягнулася за своєю сумкою, то помітила, що на столі лежить картка, на якій поруч із моїм прізвищем був записаний номер телефону.

— Звідки в тебе мій номер? — запитала я.

— Від Гелени. Я попросив його перед зустріччю, щоб не довелося передавати тобі всю інформацію через трьох людей.

Я подивилася на пані Гелену.

— Ти мене не попередила.

— Я не подумала, що це проблема.

— Це не проблема. Просто я волію знати, кому ти передаєш мої особисті дані.

Клеменс одразу посунув картку в мій бік.

— Якщо ти не хочеш, я не писатиму й не телефонуватиму. Можемо домовитися про зв'язок через Гелену.

Він не виглядав ображеним. Не намагався переконати мене, що я перебільшую. Просто чекав на відповідь, наче вона справді належала мені.

— Можеш писати щодо організації, — сказала я. — Тільки тримаймося конкретних питань.

— Постараюся не надсилати повідомлень про погоду.

— Це було б дуже корисно.

Він усміхнувся, і на мить мені здалося, що ми знову розмовляємо не про фестиваль, а про щось, чому я ще не могла дати назви.

Надворі вже стало прохолодніше. Я сховала ноутбук у сумку й попрямувала до зупинки. Клеменс вийшов трохи пізніше за мене, але зупинився біля свого велосипеда, прихиленого до огорожі.

— Люціє?

Я обернулася.

— Так?

— Ти не мусиш брати все це на себе, якщо не хочеш. Справді.

— Я знаю.

— Просто хотів, щоб ти розуміла: я не очікую, що ти зробиш за всіх нас усю роботу.

Я на мить не знала, що відповісти. Я звикла до прохань, які починалися запевненням, що йдеться лише про дрібницю, а закінчувалися ще кількома годинами роботи. Його слова не звучали як спроба отримати мою згоду. Радше як інформація, яку він вважав важливою для мене.

— Побачимо, як усе піде, — сказала я.

— Побачимо.

Я рушила далі. Лише на зупинці помітила, що в блокноті, поруч із першими розрахунками бюджету, записала ще одне речення, яке, здається, не збиралася занотовувати сама.

Не планувати все за всіх.

Я не була впевнена, чи це була його думка, чи моя реакція на неї. В обох випадках я збиралася перевірити, чи можна застосувати її на практиці, не втративши контролю над заходом.

А найголовніше — не втративши свого вівторка.

Розділ 2 - Карта можливого

Наступного дня о дев'ятій ранку в мене вже були відкриті електронна таблиця, два варіанти планування простору та список потенційних витрат. Перші пів години все йшло за планом. Лише коли я дійшла до графи, присвяченої виконавцям, зрозуміла, що не знаю, скільки їх нам насправді потрібно. Я також не була впевнена, чи варто передбачити одну головну сцену, чи кілька менших майданчиків для різних активностей.

Зазвичай такі рішення я ухвалювала після розмов із замовником. Цього разу замовником була група мешканців, яких я ще не знала, та чоловік, який, очевидно, вважав, що не все потрібно вирішувати за столом.

О десятій двадцять надійшло повідомлення.

Клеменс: У мене є список людей і кілька пропозицій. Можемо зустрітися на місці й пройтися територією? Так буде простіше показати, що я маю на увазі.

Я подивилася на годинник. На одинадцяту в мене була запланована телефонна розмова, а після неї — робота над виставкою. Я могла знайти годину, якщо вона не перетвориться на пів дня.

Я відповіла:

Люція: Сьогодні о 12:30. У мене максимум година.

Відповідь надійшла майже відразу.

Клеменс: Достатньо. Чекатиму біля сусідського центру.

Він не додав жодного жарту. Не запитав, чи можу прийти раніше. Я сприйняла це як хороший початок.

О дванадцятій двадцять вісім я була на місці. Клеменс стояв біля огорожі й розмовляв телефоном. Помітивши мене, він завершив розмову та сховав пристрій до кишені.

— Пунктуальна, — зауважив він.

— Це одна з моїх небагатьох переваг.

— Тоді добре, що я встиг.

На ньому була темно-синя куртка й світлий шарф. Біля його ноги стояла скринька з інструментами, а через плече була перекинута полотняна сумка. Він зовсім не був схожий на людину, яка прийшла просто прогулятися. Радше на того, хто збирався щось полагодити ще до того, як я встигну запитати, що саме зламалося.

— Почнемо з площі? — запитала я.

— З боку майстерні. Хочу дещо тобі показати.

Ми рушили вздовж вулиці. За кілька хвилин дісталися місця, де тротуар розширювався біля невеликого скверу. Там стояли дві лавки, смітник і велосипедна стійка. Клеменс показав на вільний простір між деревами.

— Тут могла б бути перша частина заходу. Не сцена, а місце для зустрічей.

— Що саме ти маєш на увазі?

— Стіл, кілька стільців, можливо, пункт обміну речами. Книжки, рослини, невеликі предмети. Люди приносять те, що їм більше не потрібне, і забирають щось інше.

— Це потребує організації. Ми маємо визначити правила приймання речей і відповідальність за залишені предмети.

— Знаю.

— Також потрібна людина, яка стежитиме за столиком.

— Я знаю двох людей, які охоче цим займуться.

— Підтвердили?

— Одна — так. Друга ще ні.

Я занотувала це у блокнот.

— А що з музикою?

— Я думав про два невеликі виступи. Один місцевий гурт і одна людина, яка грає на гітарі. Без великої сцени.

— Тоді нам потрібне звукове обладнання.

— У мене є знайомий, який може позичити техніку.

— А якщо він не зможе?

— Тоді знайдемо інше рішення або змінимо програму.

— Я б не хотіла змінювати програму в останню мить.

— Я теж. Просто ми не можемо планувати захід так, ніби маємо бюджет на будь-яку непередбачувану ситуацію.

Я зупинилася біля лавки.

— Клеменсе, я розумію, що ти хочеш зробити щось доступне для людей. Я теж цього хочу. Але якщо ми готуємо захід, то мусимо мати основний і запасний варіанти. Інакше не знатимемо, що саме обіцяємо людям.

Він уважно подивився на мене.

— Добре. Зробімо так.

Я не очікувала, що він погодиться так швидко. У голові я вже підготувала цілу аргументацію, яка, як виявилося, мені не знадобиться.

— Ти маєш досвід організації таких заходів? — запитала я.

— Не зовсім у тому сенсі, як ти. Я організовував кілька велосипедних поїздок і невеликі зустрічі в майстерні. Іноді приходило десять людей, іноді сорок. Не було сценарію на кожну хвилину.

— І як ти давав собі раду?

— Запитував людей, що їм потрібно. Потім перевіряв, чи можемо ми це зробити.

— Цей метод не можна застосувати до всього.

— Знаю. Саме тому я й розмовляю з тобою.

Він промовив це спокійно, без найменшої нотки лестощів. У його виконанні це звучало як визнання конкретної професійної навички, а не спроба завоювати мою прихильність.

Ми перейшли на інший бік скверу. Клеменс показав мені невелике приміщення, власниця якого мала керамічну майстерню. Крізь скло я бачила полиці з чашками та маленькими мисочками. На дверях висіла табличка з інформацією про заняття для дорослих.

— Пані Марта сказала, що могла б провести короткі заняття для дітей, — пояснив він. — Їй не потрібно багато місця. Достатньо столу й доступу до води.

— Цікава пропозиція. Але треба перевірити, чи підходитимуть заняття для дітей різного віку.

— Залишу тобі її номер.

— Дякую.

— Вона дуже конкретна. Якщо щось їй не підходить, вона відразу про це скаже.

— Звучить багатообіцяюче.

Клеменс зупинився перед наступною будівлею. На першому поверсі розташовувалася невелика кравецька майстерня. Її власниця стояла біля вітрини й розмовляла з клієнткою. Чоловік не заходив усередину, лише помахав їй рукою крізь скло. Жінка відповіла усмішкою.

— Вона хотіла б показати, як ремонтувати одяг. Безкоштовно, кілька простих речей. Каже, що люди викидають те, що ще можна врятувати.

— Це добре вписується в ідею фестивалю.

— Я теж так подумав.

Я роздивлялася наступні точки на карті. Починала розуміти, чому Гелена вважала його людиною, яка знає район. Клеменс не просто знав назви закладів. Він знав, хто керує ними вже багато років, у кого є вільний час після обіду, хто не любить виступати перед публікою, а хто охоче допоможе, якщо не доведеться робити все самотужки.

Він також не намагався вдавати, ніби всі вже погодилися. Чітко розрізняв підтверджені пропозиції та ті, що ще потребували обговорення.

— Давно тут живеш? — запитала я.

— Достатньо довго, щоб знати, де купити хорошу каву і кому не варто позичати насос.

— Друге звучить як досвід, здобутий на власній шкірі.

— Дуже дорогий досвід.